Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro sukūrimo, iš dalies keičiantį Tarybos direktyvas 91/689/EEB ir 96/61/EB

KOM(2004) 634 galutinis — 2004/0231 (COD)

(2005/C 255/10)

2005 m. vasario 4 d. Taryba, vadovaudamasi Europos Bendrijos sutarties 175 straipsnio 1 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl: *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro sukūrimo, iš dalies keičiantį Tarybos direktyvas 91/689/EEB ir 96/61/EB*

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkosaugos skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2005 m. kovo 17 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėja — p. SÁNCHEZ MIGUEL.

Savo 416-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2005 m. balandžio 6-7 d. (balandžio 6 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, 131 nariams balsavus „už“ ir 11 susilaikius, priėmė šią nuomonę:

1. **Įžanga**

1.1 Aarhuso konvencija ([1]), kurioje pripažįstama teisė susipažinti su informacija, visuomenės dalyvavimas priimant sprendimus ir teisė kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, Europos Sąjungoje pradedamas naujas instrumentų kūrimo etapas, kuris suteiks piliečiams ir suinteresuotiems asmenims aplinkosaugos srityje būtinas priemones gauti patikimą informaciją, kurios dėka bus galima sukurti prevencijos priemones ir, visų pirma, pasiekti teigiamų rezultatų palaipsniui mažinant aplinkos taršą.

1.2 Aarhuso konvencijos 5 straipsnio 9 dalyje ir 10 straipsnio 2 dalyje yra numatyta sukurti instrumentus, kurie piliečiams suteiks susipažinimo su informacija ir dalyvavimo galimybę; registrai yra viena vertingiausių priemonių, jei juose yra sukaupti patikimi ir su operatorių bei atsakingų institucijų pateikta informacija lygintini duomenys. Reikia paminėti, kad pradėjus naudoti duomenų registrus kitose Bendrijos politikos srityse, pagerėjo informacijos prieiga ir teisinis juose esančių duomenų saugumas.

1.3 Ypač teršalų emisijos ir perdavimo srityse buvo susitarta dėl kitų tarptautinių instrumentų, įskaitant ir Tarpvyriausybinį Bahia forumą (2000 m.) dėl cheminių medžiagų saugumo, kuriame buvo susitarta taikyti prioritetines priemones, kurios turėjo būti pradėtos įgyvendinti nuo 2000 m., kad būtų galima pasiekti nustatytus tikslus; Stokholmo konvencija (2001 m.) dėl patvarių organinių teršalų ir pavojingų atliekų judėjimo tarp valstybių bei jų šalinimo, taip pat EBPO darbas (2002 m.) dėl išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro išlaidų ir naudingumo analizės.

1.4 Tačiau svarbiausias tarptautinis instrumentas išleidžiamų ir perduodamų teršalų registrų srityje yra 2003 m. Jungtinių Tautų Europos ekonominės komisijos pasirašytas Kijevo protokolas ([2]), kurio pagrindinis tikslas — nacionalinių registrų pagalba, kuriuose saugomi suinteresuotų šalių pateikti duomenys ir kurie turi padėti išvengti ir sumažinti aplinkos taršą, skatinti informacijos šiais klausimais sklaidą; rekomenduojama užtikrinti tokių registrų sukūrimą ir tarptautiniu lygiu, kad būtų galima pagerinti duomenų lyginimą virš valstybiniu lygiu.

1.5 Kijevo protokolas gali būti laikomas pavyzdžiu pateiktam pasiūlymui priimti EIPTR (Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registras) reglamentą, ypač priedų turinys, kuris padės pasiekti tikslą, t.y. suderinti nacionalinių, Europos arba tarptautinių registrų duomenis. Tačiau siūlomas reglamentas skiriasi dviem aspektais: pirma, dėl Vandens politikos pagrindų direktyvos prioritetinių medžiagų sąrašo, į kurį bus įtrauktos naujos medžiagos ([3]), ir antra, įsigaliojimas paankstinamas (2007 m.), kad pranešimo pagal naująją procedūrą laikas sutaptų su paskutiniąja EPER ataskaita.

1.6 Be šių tarptautinių susitarimų taip pat egzistuoja jau galiojantys Europos reglamentai, kuriuose yra numatytas reikalavimas dėl Europos išmetamųjų teršalų registro (EPER) ([4]), kaip numatyta Direktyvos 96/61/EB (IPPC) ([5]) 15 straipsnio 3 dalyje

([1]) —Aarhuso konvencija dėl galimybių susipažinti su informacija, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, kurią 1998 m. birželio 25 d. pasirašė dauguma valstybių narių bei nuomonės dėl atitinkamų pasiūlymų dėl direktyvų (OL C 117, 2004 4 30).

([2]) Penktojoje ministrų konferencijoje *Aplinka Europai* 2003 m. gegužės 21d. Kijeve buvo pasirašytas Konvencijos dėl galimybių susipažinti su informacija, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais Protokolas dėl išleidžiamų ir perduodamų teršalų registrų.

([3]) Direktyvos 2000/60/EG IX ir X prieduose (Vandens politikos pagrindų direktyva) yra pateiktas prioritetinių medžiagų sąrašas, į kurį pagal JT EEK IPTR protokolą bus įtrauktos trys naujos medžiagos ir kuriuose prašoma papildomos informacijos apie kitas penkias medžiagas.

([4]) Komisijos sprendimas 2000/479/EB, 2000 m. birželio 17 d., OL L 192, 2000 7 28.

([5]) Plg. nuomonę (OL C 80, 2004 3 30).

— kuris įsigaliojo 2004 m. vasario 23 d. Iki šiol valstybės narės pirmąsias ataskaitas pateikė dėl 2001 m. duomenų, o antrąją ataskaitą, apimančią 2004 m., valstybės narės turėtų pateikti iki 2006 m. birželio, trečiųjų atskaitomybės metų ataskaita, kuri numatyta 2007 m., turėtų būti paskelbta 2008 m. EPER, kurio apimtis, atsižvelgiant į Kijevo protokolą, turi būti išplėsta, yra tinkamas pagrindas siūlomam Europos IPTR (išleidžiamų ir perduodamų teršalų registras) parengti.

2. **Siūlomo reglamento santrauka**

2.1 Reglamento tikslas — laikantis Kijevo protokolo, sukurti Bendrijos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registrą, kuriame būtų visi duomenys apie konkrečius išmetamus teršalus ir atliekų bei teršalų pernašas nevalytose nuotekose už konkretaus objekto ribų. Šiuo tikslu registre bus įrašytas išsamus reikalavimų apibrėžimų sąrašas, kuris gali kai kuriais atvejais skirtis nuo Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (TIPK) direktyvos reikalavimų, ir jame būtų nurodyti ir teršalai (medžiagos) ir veikla (įranga), kuriems reglamentas būtų taikomas, nepaisant to, ar tai visuomeninės, arba privačios suinteresuotos šalys. Tuo pačiu metu išskiriamos trys informacijos grupės, kurios turi būti įtrauktos į IPTR (3 str.):

— 5 a) straipsnyje ir 1 priede nurodyti išleidžiami teršalai, atsiradę vykdant 1 priede išvardytas veiklos rūšis.

— 5 straipsnio 1 dalyje b) ir c) punktuose ir 1 priede nurodytos už objekto vietos ribų perduodamos atliekos ir nevalytos nuotekos, atsiradusios vykdant 1 priede nurodytas veiklos rūšis.

— Iš pasklidžiųjų taršos šaltinių išleidžiami teršalai.

2.2 Europos EIPTR (4 straipsnio 1 dalis) bus sudarytas privalomų pranešimų pagrindu, kuriuos teiks operatoriai, kurių, atsižvelgiant į jų veiklą, medžiagos ir atliekos kontroliuojamos pagal galiojančius Europos reglamentus, ypač pateiktus 1 priede. Jei pranešimo pagrindą sudaro šių medžiagų nustatymas matavimu, apskaičiavimas arba įvertinimas, naudojantis II priede pateiktais matavimo dydžiais, turi būti nurodomas atitinkamas analizės arba skaičiavimo metodas.

2.3 Duomenys bus kaupiami valstybėse narėse ir Komisijai perduodami elektroniniu būdu, laikantis 7 straipsnyje nurodyto grafiko (skaičiavimai prasidės 2007 m.). Duomenų perdavimas vyks dviem etapais: pirma, duomenys pateikiami apie į žemę išleidžiamus teršalus (6 straipsnis) ir antra, duomenys — apie iš pasklidžiųjų šaltinių išleidžiamus teršalus (8 straipsnis).

2.4 Bus nustatomos kuo tikslesnės būtinos taisyklės, kad registro turinys atitiktų visus viešųjų informacinių sistemų reikalavimus, būtent atsižvelgiant į:

— valstybių narių pateikiamų duomenų, kuriuos, ypač jų pateikimo laiku, išsamumo, neapibrėžtumo, palyginamumo ir skaidrumo požiūriu užtikrins operatoriai ir įvertins atsakingos institucijos, kokybę;

— galimybę visuomenei lengvai gauti registruose esančią informaciją, kurią užtikrino Komisija, pagalbos tikimasi iš Europos aplinkosaugos agentūros;

— duomenų, kuriuos įmonės priskyrė slaptiems, konfidencialumą, pagal Direktyvos 2003/4/EB 4 straipsnį.

2.5 Kitos reglamente numatytos taisyklės skirtos galimybei visuomenei susipažinti su informacija (12 straipsnis) ir teisei kreiptis į teismus (13 straipsnis), kaip tai yra pripažįstama Aarhuso konvencijoje ir Direktyvoje 2003/4/EB. Šiuo tikslu Komisija sukurs atitinkamas sistemas, įpareigojančias reguliariai teikti pranešimus, kurie pateiks šio visuomenės dalyvavimo rezultatus (12 straipsnio 2 dalis).

2.6 Valstybės narės, įsigaliojus direktyvai, privalo kas treji metai (16 straipsnis) teikti papildomą informaciją, kuria remiantis bus įvertinamos įgyvendintos priemonės ir bus nustatoma, ar tam tikros įmonės perdavė teiktinus duomenis. Numatytų įsipareigojimų nevykdymo atveju, reikia numatyti baudas, kurios turi būti veiksmingos, proporcingos ir sulaikyti nuo pažeidimų (20 straipsnis).

2.7 Galiausiai reikia pabrėžti, kad Komisijai, remiantis Sprendimu 1999/468/EB, padės Komitetas (19 straipsnis).

3. **Bendrosios pastabos**

3.1 Iš esmės EESRK pritaria siekiui sukurti Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registrą, kuris būtų suderintas su tarptautinėmis taisyklėms, kurioms pritaria Europos Bendrija, ir kuris pakeis dabartinį EPER, kadangi suinteresuotoms šalims, pagal galiojančius Bendrijos teisės aktus, nepadaugės įsipareigojimų. Suderinus duomenų rinkimą ir perdavimą bus galima užtikrinti duomenų kokybę ir palyginamumą, taigi bus galima efektyviau ir, visų pirma, paprasčiau susipažinti su duomenimis.

3.2 Komisijos siūlomo reglamento teisinis pagrindas yra EB sutarties 174 straipsnio 1 dalis kartu su EB sutarties 300 straipsniu, kuris leidžia siūlyti tarptautinių susitarimų tarp EB ir tarptautinių organizacijų laikymosi taisykles. Šiuo atveju tai nėra vien tik susitarimai dėl apsaugos nuo aplinkos taršos, bet ir galimybės susipažinti su informacija, visuomenės dalyvavimo ir teisės kreiptis į teismus supaprastinimas.

3.2.1 Komisija išnagrinėjo įvairias JT Europos ekonominės komisijos protokolo taikymo galimybes; pirmiausiai ji išnagrinėjo galimybę reformuoti dabartinį EPER, nesiūlant naujo reglamento; kadangi ir taip yra būtina reformuoti direktyvą dėl IPPC (IPPC — integruota taršos prevencija ir kontrolė) — ir ne tik šį kartą, tačiau kiekvieną kartą, kai keičiamas Kijevo protokolas, kuris yra šio pasiūlymo pagrindas — Komisija mano, jog yra tikslingiau pasiūlyti naują teisinį instrumentą ir taip suinteresuotų šalių tarpe išvengti teisinio netikrumo, atsirandančio dėl nuolatinių reformų. Todėl pateiktas pasiūlymas dėl reglamento buvo parengtas EB sutarties 175 straipsnio 1 dalies pagrindu kaip teisinis instrumentas, kuris geriausiai atitinka suderinto tarptautinių susitarimų taikymo reikalavimus.

3.2.2 Išvada yra ta, jog siūlomas reglamentas užtikrina, kad visos valstybės narės įgyvendins Kijevo protokolą kartu su Bendrijos teisės aktais, kurie taip pat garantuos, kad turinio atžvilgiu protokolas sutaps su tam tikrais galiojančiais Bendrijos teisės aktais ir bus įgyvendinamas nedelsiant, nelaukiant vėlesnio jo ratifikavimo, tačiau išsaugojant bendrą poziciją, kurios derybų ir pasirašymo metu laikėsi nacionaliniai atstovai.

3.3 Tačiau reikia atsižvelgti į tai, kad valstybėse narėse — įskaitant ir naująsias– skirtingai yra laikomasi EPER nustatytų įsipareigojimų. Šiuo metu spektras yra labai platus: tai valstybės, turinčios išsamų registrą (Jungtinė Karalystė) ir tokios valstybės narės, kurios dar prieš įstojant į ES savo noru norėjo tapti tokio registro dalimi (Vengrija). Taip pat ir laikantis įsipareigojimų yra skirtumų tarp suinteresuotų šalių; stambios korporacijos ir koncernai bei įranga visapusiškai atitinka IPPC direktyvą (ir kiekvienais metais parengia aplinkosaugos pranešimus), tačiau MVĮ ir kai kuriems mažiems operatoriams, kuriems netaikoma IPPC, vietos valdžios institucijoms — jeigu jie eksploatuoja komunalinių nuotekų valymo įrenginius — trūksta lėšų, kad galėtų padengti su tuo susijusias administracines išlaidas.

3.4 EESRK nuomone, metodas, tiek galimybės susipažinti su informacija, tiek visuomenės dalyvavimo atžvilgiu, yra teisingas ir atitinka Direktyvos 2003/4/EB tikslus. Be to, jis pritaria įsipareigojimui informuoti visuomenę apie jos dalyvavimo rezultatus, kadangi tokiu būdu piliečių dalyvavimą bus galima įvertinti. Tačiau reikia pasistengti, kad kalbų, naudojamų informacijos paieškai, skaičius būtų padidintas iki oficialių kalbų skaičiaus, jei siekiama, kad kuo daugiau žmonių turėtų galimybę naudotis internetu.

3.5 Atrodo, jog Komisijos padaliniai ([6]) tokį svarbų klausimą, kaip ekonominis poveikis, ištyrė nuodugniai. Buvo padaryta išvada, kad — kadangi valstybės narės ir suinteresuotos šalys jau privalėjo įgyvendinti EPER ir perduoti visus reikiamus duomenis — išlaidos bus susijusios su naujų ryšių tarp Komisijos ir valstybių narių užmezgimu dėl saugomų duomenų perdavimo, tuo tarpu didžiąją šių išlaidų dalį, ypač interneto svetainės sukūrimo ir priežiūros išlaidas, padengs Komisija ir tik nedidelė išlaidų dalis teks atskiroms valstybėms narėms. Nepaisant to, labai svarbu paminėti, kad operatoriams, kuriems netaikoma IPPC direktyva, jų išmetamų teršalų ir jų pernašų monitoringui ir atskaitomybei yra parengiamas naujas išlaidų straipsnis ir atsiranda administracinio darbo našta.

([6]) Žiūr. 2002 m. JT Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos Ekonominės analizės skyriaus parengtą dokumentą „Analysis of the Cost and Benefits of IPTRs“, CEP/WG.5/AC.2/2002/4.

4. **Konkrečios pastabos**

4.1 EESRK mano, kad pasiūlymas priimti reglamentą dėl Europos IPTR (išleidžiamų ir perduodamų teršalų registras) yra aiškus žingsnis į priekį kelyje, kuris jau buvo pradėtas sukuriant EPER, ir būtent todėl, kad, pirma, bus privaloma teikti informaciją ne tik apie į orą ar vandenį išleidžiamus teršalus, bet ir apie žemės teršalus bei iš pasklidžiųjų šaltinių išleidžiamus teršalus, ir, antra, Europos teisės aktai bus suderinti su tarptautiniais teisės aktais, kaip pvz. Aarhuso konvencija, o ypač JT EEK Kijevo protokolu.

4.2 Tačiau EESRK norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad dabartinis EPER turi būti ir toliau konsoliduojamas, kad suinteresuotoms šalims būtų kuo paprasčiau laikytis įsipareigojimo teikti pranešimus, numatytus naujosiose sąlygose. Žinoma, ir iki IPTR įsigaliojimo (2007 m., nors tik nuo 2009 m. jis bus visiškai tinkamas naudoti) dabartinį registrą bus galima pildyti ir keisti bei palaipsniui įtraukti naujus pranešimus bei pranešimus teikti privalančias suinteresuotas šalis. Turinio atžvilgiu užbaigus EPER ir paskelbus jį internete sumažės išlaidos, ir, pirmiausiai, nebus painiavos tarp dabartinės ir naujausios informacijos.

4.3 Kalbant apie pranešimus dėl naujų teršalų (pagal JT EEK 36 papildomos medžiagos), reikia atkreipti dėmesį į du aspektus: pirma, dauguma šių medžiagų yra pesticidai, kurie ES nebeparduodami ir nebenaudojami, ir, antra, įsipareigojimas teikti pranešimus yra susijęs su ribinių verčių, numatytų veiklai I priede ir teršalams II priede, laikymusi.

4.4 EESRK mano, kad būtų tikslinga kiek įmanoma labiau standartizuoti suinteresuotų šalių teiktinus pranešimus (III priedas) ir juos supaprastinti MVĮ bei ūkininkams, kad neišaugtų biurokratija ir suinteresuotų šalių išlaidos. Dėl šios priežasties ir tam, kad registre esančius duomenis būtų galima palyginti, nustatant metines apimtis reikėtų naudoti naujausias technologijas. Kitas reikalavimas — nuoseklumas tarp įvairių nacionalinių registrų ir Europos registro, kad taip būtų galima užtikrinti duomenų standartizavimą ir palyginamumą.

4.5 EESRK skiria ypatingą reikšmę duomenų, kurie turės būti pateikti suinteresuotų šalių pranešimuose, konfidencialumui. Remiantis 11 straipsniu, valstybės narės privalo pranešti, kad tam tikri duomenys, kaip to pageidauja suinteresuotos šalys, yra skirti konfidencialiam naudojimui, kiek tai atitinka Direktyvos 2003/4/EB 4 straipsnio išimtis, ir, remiantis paskutiniuoju sakiniu, turi būti nurodoma „dėl kokios priežasties“ atsisakoma suteikti informaciją; tačiau 14-oje reglamento konstatuojamojoje dalyje yra nurodyta, kad turėtų būti neribojama galimybė susipažinti su IPTR esančia informacija, o šios taisyklės išimtis turėtų būti daroma tik tuomet, kai ją aiškiai numato galiojantys Bendrijos teisės aktai. Būtina išsiaiškinti šį neatitikimą tarp abiejų sąlygų, kadangi laikantis dabartinės 11 straipsnio paskutiniojo sakinio formuluotės, suinteresuotos šalys turi pateikti paaiškinimą, kodėl tam tikri duomenys yra skirti konfidencialiam naudojimui; gali kilti klaidingas įspūdis, kad kalbama apie kitus, nei Direktyvos 2003/4/EB 4 straipsnyje nurodytus duomenis, kadangi ten nurodytos išimtys yra teisiškai numatytos ir joms nereikia paaiškinimo.

4.6. EESRK vertina pastangas, kai rengiant EIPTR pasiūlymą buvo siekiama, kad pranešti duomenys būtų teikiami pradiniame kontekste ir palaipsniui mažinamas galimas pavojus klaidingai aiškinti duomenis. Būtų pritarta ir pastangoms gerinant šią padėtį.

5. **Išvada**

Užbaigiant galima pasakyti, kad skaidrumas, teikiant pranešimus apie išleidžiamus ir perduodamus teršalus EIPTR pasiūlyta forma, kuriuo turi pasirūpinti suinteresuotos šalys — operatoriai, ūkininkai ir valdžios institucijos — atlieka dvigubą funkciją:

— informuoja apie vidaus rinkoje vyraujančią aplinkosauginę praktiką bei apie tam tikrus Europos teisės aktus, kurių laikosi visi dalyviai, kad konkurentai, vartotojai ir piliečiai lengvai galėtų įvertinti šią veiklą bei atitinkamai veikti;

— tiek Europos, tiek pasaulinėje rinkoje gerina Europos įmonių konkurencingumą, nepriklausomai nuo jų veiklos, jei yra laikomasi duomenų standartizavimo ir palyginamumo reikalavimų, kaip tai nurodyta konkrečiose pastabose. Komiteto nuomone, skaidri informacija, kurią gali suteikti EIPTR, padės pasiekti stipresnę bendrą poziciją, kurios dėka atsiras daugiau laisvanoriškų atskirų gamybos sektorių susitarimų, taip pat padės laikytis aplinkosaugos teisės aktų, o taip pat padės per viešus registrus gilinti piliečių žinias apie kaimynystės priemones, didinti įmonių socialinės atsakomybės sąvoką operatorių tarpe ir bus lengviau kuriamas pilietinės visuomenės dalyvių tarpusavio pasitikėjimas.

2005 m. balandžio 6 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Anne-Marie SIGMUND